

EGRY József

festő

(Újlak, 1883. március 15.–Badacsonytomaj, 1951. június 19.)

A magyar festészet egyik legeredetibb, egyetlen irányzathoz sem tartozó alkotója. Autodidakta módon kezdett festeni. Szülei szegény napszámosok voltak, gyermekkorától fogva magának kellett megélhetéséről gondoskodnia, ezért művészeti tanulmányokra viszonylag későn nyílt módja. 1904-ben rövid ideig a müncheni Akadémián tanult, 1905-től egy évig Párizsban, a Julian Akadémián. 1906-tól a Magyar Képzőművészeti Főiskolán Szinyei Merse Pál és Ferenczy Károly növendéke volt, de csak néhány hónapig. Az I. világháború idején katonaként súlyosan megbetegedett, és 1916-ban hazatérve, a Balatonnál lábadozott. A tó egész életére magához kötötte. A tó párás fényeivel, lágyan hullámzó vonalaival nem elsősorban látványélményt, témát, motívumot jelentett számára, hanem stílusalakító tényezővé lett. Itt találta meg egyéni hangját. Képein a víz, a nap, a föld, a fa, a ház már nem konkrét jelenség, hanem fénytűnemény, egy kozmikus világérzés vetülete. Sajátos stílusához sajátos technikát is kidolgozott, az olajfesték és a pasztell kombinációját, az olajpasztellt. 1973-ban emlékmúzeum nyílt egykori lakóházában, Badacsonytomajon.

TÓTH Menyhért

festő

(Szeged-Mórahalom, 1904. január 2.–Budapest, 1980. január 11.)

1930-1935: Képzőművészeti Főiskola, mesterei: Vaszary János, Réti István, Kandó László. Tanulmányai befejezése után gyermekévei színhelyére, Miskére költözött vissza, 1945-1958 között mezőgazdasági munkákból, szobafestésből élt, így első, 1941-es egyéni kiállítását huszonhét évig nem követte önálló tárlat. Festőinasként fél lába átfagyott, ezért amputálni kellett. Magányosan, elszigetelten élt és alkotott. Festészete a falu jegyében fogant, a természetben találta meg valódi otthonát: a falusi ember gondolkodás- és érzésvilágát ötvözte képzeletének élménytárával, a művész tudatosságával, a modern művészet eszközeivel. Iskolákhoz nem köthető piktúrája mellőzte a mesterség érvényben lévő szabályait, a naiv festők teljességigényű kozmikus világképével, természetlátásával, a primitív művészettel mutat rokonságot. Ösztönös alkotó, aki a mű küldetésére figyel; a részletező, naturális valóságábrázolástól, stilizálástól a formák egyszerűsödésén át az absztrahálásig vezetett művészete.

FARKAS István

festő

(Budapest, 1887. október 20.–Auschwitz, 1944)

Gazdag polgárcsaládban született. Apja Wolfner József, a Singer és Wolfner Könyvkiadó igazgatója. Már gimnáziumi tanulmányai alatt nyilvánvaló lett festészeti érdeklődése. Korai mestere a magyar festészet nagy alakja, Mednyánszky László. Művészetének nagy korszaka 1930-ban kezdődött, stílusa kiforrott, mondandója általános érvényű, amely autonóm képi világgal társult. Kozmikus tágasságú tájaiban szellemfigurák, szellemlények mozognak sajátos koreográfiában. Apja halála után hazatért Párizsból, és átvette a Singer és Wolfner Kiadó irányítását. Folytatta édesapja, Wolfner József művészetpártoló,

műgyűjtői tevékenységét, képzőművészeket(Barcsay Jenő, Hincz Gyula, Szalay Lajos, Vilt Tibor stb.) támogatót, és kiadójában foglalkoztatott. *L'art Hongrois* címmel francia–magyar nyelvű képzőművészeti könyvsorozatot indított, megjelent kötetei: Rippl-Rónai, Csontváry, Nagy István, Derkovits, Egry). 1936–37-ben festői érdeklődése a természet felé fordult: friss vázlatokon, akvarelleken mutatta be régi-új kozmoszát: Szigligetet, a Balatont. Farkas István egyetlen szűkebben vett festészeti irányzatnak nem volt követője. Képeinek hangulata, sugárzása egyaránt közelíti az expresszionizmushoz és a szürrealizmushoz, és minden nagy műve – túl az irányzatokon – saját stílusát, világlátását tükrözi.

GÖLLNER Miklós

festő, grafikus

(Besztercebánya, 1902. február 22.–Szentendre, 1977. március 17.)

1925: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mesterei: Glatz Oszkár, Csók István. 1930-1940 között Tihanyba járt festeni, ahol Egry József volt rá hatással. A képszerkezet és a fényjelenségek egységbe komponálása foglalkoztatta. Dolgozott szénrel, pasztellel, olajjal, akvarellel. Témái kisvárosi részletek, tájak (Dunakanyar, Vác, Balaton), parasztszobabelsők, csendéletek és figurális kompozíciók. Készített murális munkákat: mozaikot, sgraffitót, gobelint is.

BARCSAY Jenő

festő, grafikus

(Katona, 1900. január 14.–Budapest, 1988. április 2.)

1919-1924: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mesterei: Vaszary János és Rudnay Gyula. Erdélyi fejedelmi család késői leszármazottja, de szegénységben nevelkedett. Körjegyző apja (Barcsay Boldizsár) és egyik nővére lelkibetegségben szenvedett, apja később öngyilkos lett. Anyja, Kabdebó Irén tíz gyermeket szült, hatan még gyermekkorukban, öccse pedig 24 évesen tüdővészben halt meg. Barcsay a festészeti munkára hivatkozva nem alapított saját családot, 103 évet megélt anyjának és nővéreinek volt a támasza. Apja katonatisztet akart belőle faragni, de ő maga inkább zenésznek készült, zongoraleckéket vett és kántori oklevelet szerzett. Festőtehetségét Gulyás Károly tanár fedezte fel, aki Soófalvy Illyés Sándorhoz ajánlotta be. A jómódú erdélyi úr vállalta budapesti tanítatásának a költségeit, azonban csak egy éven át tudta támogatni, mert az I. Világháború utáni gazdasági válságban a vagyonát elvesztette. Tanulmányai idején nyomorgott, több társával együtt az iskola egyik helyiségében húzta meg magát. Első mestere Vaszary János volt. Tőle Rudnay Gyulához kéredzkedett, amiért Vaszary éveken át nem fogadta a köszönését.

1945-ben Szőnyi István a Magyar Képzőművészeti Főiskolára hívta, ahol az anatómia és a szemléleti látszattan professzora lett. Intenzíven rajzolni kezdett, hogy tudását fejlessze. A Főiskola tanára volt egészen nyugdíjazásáig. Halála után termet neveztek róla el.

1953-ban megbízást kapott az anatómiai tankönyv (*Művészeti anatómia*) megírására. Néhány hónap alatt különböző méreteken kétszer is megrajzolta a könyvet. A nyomdászati munkákat személyesen felügyelte. A könyv „Az év legszebb könyve” kitüntetését nyerte el, Barcsay Kossuth-díjat kapott.

Élete utolsó éveiben gerinc- és ízületi betegség miatt nehezen dolgozott, de az ecsetet nem tette le. 88 évesen érte a halál.

A konstruktivizmus egyfajta sajátos magyar változatát alakította ki. Műveiben egyaránt megjelennek a nonfiguratívformák és a figurális ábrázolás is. Figyelme a keretezésre is kiterjedt.

VASZKÓ Erzsébet

festő

(Nagykikinda, 1902. április 27.–Budapest, 1986. április 1.)

1925-1929: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mestere: Vaszary János. A 40-es években erősen kontúrozott, sötét tónusú máramarosi tájképekkel hívta fel magára a figyelmet. Bene, Gadányi, Egry konstruktív 40-es évekbeli tájfestészetéhez kapcsolódott. Máramaroson festett romantikus, expresszív tájai Nagy István hatását mutatják. A háború után közvetlenül tájfestészetére zárt geometrikus formákon keresztül jelent meg. Az 50-es években elhallgatott, az IPARTERV irodájában grafikus munkákat végzett. Nyugdíjba vonulása után, csak a 60-as évektől kezdve vett újra ecsetet kezébe. Festészetének korai szakasza Paul Klee hatását sejteti, legjelentősebb alkotásai a szentendrei festészet konstruktív szemléletű áramlatához kötődnek.

KELEMEN Emil

festő

(Bp., 1895. jún. 9. – New York, 1973. ápr. 25.)

A Képzőművészeti Főisk.-n tanult 1919–1922 között, majd a müncheni Akadémia növendéke volt (1922–24). Olaszó.-ban, Németo.-ban, Franciaó.-ban és Ausztriában járt tanulmányúton. Több nyarat töltött a nagybányai művésztelepen, ahol főleg Ziffer Sándorral dolgozott. A nagybányai isk. szellemében indult, de egyfajta expresszivitás is jellemzi műveit. Tömören, keményen összevont tónusokban, nagyvonalúan tagolt formákban festett.

SUGÁR Andor

festő

(Budapest, 1903. március 10.–Sárvár, 1944. május)

Önképzés útján, különböző rajztanfolyamokat látogatva bontakoztatta ki művészi képességeit, miközben kitanulva az ötvösmesterséget, ékszerkészítőként dolgozott. 1934-től bontakozott ki, a látvány szuverén értelmezésére és a színek kifejezőerejére építő, expresszív festészetére, amely dinamikus tájképekben öltött formát.

OROSZ Gellért

festő

(Jászladány, 1919. szeptember 26.–Budapest, 2002. február 28.)

1942-1949: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mesterei: Szőnyi István, Barcsay Jenő. 1949-1952 között a Magyar Képzőművészeti Főiskolán Barcsay tanársegéde volt. A 40-es évek végétől az ún.» Négyesfogat tagjaként (Nuridsány Zoltánnal, Jánossy Ferencsel,

Sugár Gyulával) kísérletet tett a modern művészet és a szocreál összehangolására. Ettől kezdve életműve két részre szakadt: míg a hivatalos kiállításokon egészen a 70-es évek végéig átlagos posztimpresszionista képekkel szerepelt, műtermében folytatta nonfiguratív művei sorozatát. Kérelt absztrakt festészete fontos szerepet játszhatott volna kora magyar művészetében, de oeuvre-jének fontosabb része egészen a 90-es évek közepéig el volt zárva a nyilvánosságtól.

MARTYN Ferenc

festő, grafikus, szobrász

(Kaposvár, 1899. június 10.–Pécs, 1986. április 10.)

1918-1919, 1923-1924: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mesterei: Rippl-Rónai József és Réti István. 1962: Munkácsy-díj; 1970: érdemes művész; 1973: Kossuth-díj; 1978: kiváló művész. Életművében az absztrakció és a valóságglátás nem szakad el egymástól. Természeti, tárgyi, emberi hivatkozások vannak jelen a képek rejtett világában. Egyrésről a szabadságvágy különböző szimbólumai, mint a madár, a hajó, a harc - másrésről a magyar folklór és az antik mitológia elemei figyelhetők meg a rajzokon és festményeken. Munkásságában meghatározó jelentőséget tulajdonított a zenének. A zene hangjait vonalakban és színekben élte át, számára a zene ritmust és harmóniát jelentett.

LOSSONCZY Tamás

festő

(Budapest, 1904. augusztus 12.–Budapest, 2009. november 3.)

1923-1926: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mesterei: Bosznay István, Vaszary János. 1929-1931: Magyar Iparművészeti Főiskola, belsőépítészet, mestere: Kaesz Gyula. Első korai nonfiguratív próbálkozásai után a 20-as évek végén organikus-konstruktív térkonstrukciókat alkotott, majd hosszú évekre felhagyott a képzőművészeti tevékenységgel, Molnár Farkas irodájában belsőépítészeti feladatokat látott el. 1939-től, felesége, Lossonczy Ibolya biztatására kezdett újra festeni.

GYARMATHY Tihamér

festő

(Pécs, 1915. március 8.–Budapest, 2005. január 9.)

Honlap: Gyarmathy Tihamér festőművész

1933-tól: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mesterei: Vaszary János, Kandó László. 1939-ig Olaszország, Franciaország és Németország volt tanulmányainak helyszíne. Ezen tanulmányok alatt kötött ismeretséget kortárs festőkkel, köztük Piet Mondrian, Hans Arp. Tanulmányairól hazatérve került kapcsolatba a magyarországi avantgárd képviselőivel, Kassák Lajossal és Kállai Ernővel. 1945-ben az Európai Iskola, 1946-ban az *Elvont Művészek Magyarországi Csoportja* és a *Galéria a 4 Világtájhoz* alapító tagja volt. 1947-ben kiállítása volt Párizsban, 1948-ban pedig Budapesten, azonban még ebben az évben feloszlatták a csoportot és nem kapott több kiállítási lehetőséget.

Több, mint húsz éven keresztül fizikai, majd műszaki munkásként dolgozott, hogy családjá megélhetését biztosíthassa. Fellépő betegsége miatt azonban végül nyugdíjazták, ekkortól - nehéz anyagi körülmények közepette - ismét a festészetnek élhetett.

A színek, a fények ábrázolása mindvégig nagy szerepet játszott alkotásaiban. Stílusában a szürreális absztrakcióból egy sajátos geometrikus absztrakcióba váltott, mértani figurák által tagolt új jelek, organikus rendszerek jelentek meg képein. Témáit a természetből, az emberi érzésekből, a társadalmak történetéből, s az őt körülvevő, s az általa (is) teremtett környezeti (festő műhelybeli) kultúrából merítette.

GADÁNYI Jenő

festő

(Budapest, 1896. március 28.–Budapest, 1960. február 29.)

Diákéveit az I. világháború megszakította, katonaként megsebesült, csak gyógyulása után érettségizett, majd beiratkozott a Képzőművészeti Főiskolára. 1923-ban szerzett művészi és tanári diplomát. Mestere anyai nagybátyja, Vaszary János. Gadányi képei a természeti látványból indulnak ki és látszólag hagyományos témákat ábrázolnak. Elsősorban tájképek, csendéletek, ritkábban figurális kompozíciók. Víz alatti tájakra, titokzatos, soha nem látott őserdőkre emlékeztető, fantasztikus álmvilágot megjelenítő, szokatlan, néha fénylő tövisekkel teletűzdelt buja tájaiban, rendkívül kifejező, érzelmi telítettségű színeiben egy befelé forduló művész érzékeny reagáló lényét, belső önarcképét ismerhetjük meg. Az alkotó ember fontos a képben. Maga a művész és az ő festői elképzelése -, nem a valóság analógiája. Mint Egry vagy Nagy István, az új magyar piktúra nagy magányosai közé tartozik.

A természettel állandó, közvetlen kapcsolatban élő művész gazdag életműve jelképrendbe foglalta a valóság élményeit. Konstruktív szerkesztési módja mellett nagy szerepet juttatott a színeknek és a fantáziát megmozgató asszociációs motívumoknak.

KASSÁK Lajos

Kassák Lajos(Érsekújvár, 1887. március 21. - Budapest, 1967. július 22.) író, költő, műfordító, képzőművész. Autodidakta költő és képzőművész volt.

Családja: Kassák Lajos a nőekkel való viszonyát sajátosan élte meg: egyetlen gyermekét (a kisleány korán meghalt) soha nem látta, a gyermek anyjával a szülés után megszakította a kapcsolatot. Első feleségét, a nála két évvel idősebb Simon Jolánt. 21 évesen ismerte meg, azonban csak húsz évvel később vette nőül. Munka és elismerés nélkül töltött évei alatt Simon tartotta el, szerény keresetéből támogatva a költő folyóiratainak kiadását. Házasságuk 10. évében Simon Jolán öngyilkosságot követett el – a tragédiában nem kevés szerepe volt Kassák zilált szerelmi életének, más nőkhöz írt költeményeinek. Kassák második felesége Kárpáti Klára, akivel 1946-ban kötött házasságot. A nála 27 évvel fiatalabb feleségétől később elhidegült, ám Kárpáti Klára mindvégig kitarzott mellette – a költő halála után az emlékéhez sem maradt hűtlen.

Kassák nevéhez több izmus is köthető . A művészet bármelyik terén, rendkívül gyors fejlődésen ment keresztül. Korán felismerte a művészet önelvűségét. Úgy gondolta, hogy a művészet (műalkotás), nem kifejezője, hanem része a társadalmi valóságnak, nem tükörnek kell lennie, hanem önálló tevékenységnek. Kassák végre akarta hajtani a művészet forradalmát. Demokratikus művészeteszményt vallott, nemzetközi költői nyelv

kialakítására törekedett. Ez a törekvése sikeresen találkozott az 1910-es években kibontakozó forradalmian új stílusirányzatokkal, melyekkel külföldi utazásai során ismerkedett meg. Erre az időszakra esett az avantgárd, expresszionizmus, futurizmus, dadaizmus, szürrealizmus, konstruktivizmus kialakulása. A magyar művészetben nincs még egy olyan alkotó, akinek munkássága annyira elválaszthatatlan lenne ezektől a mozgalmaktól, mint Kassáké.

BENE Géza

festő

(Csáca [Trencsén megye],, 1900. április 1.–Budapest, 1960. május 22.)

1921-1925: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mesterei: Vaszary János, Olgyai Viktor.

Bene Géza rajzkészsége már gyermekkorában annyira nyilvánvaló volt. Apja vasutas volt Iglón, a fiú itt nőtt fel, majd apja kívánságára tanítóképzőt végzett (1918). Érdekes, hogy Iglón volt Csontváry Kosztka Tivadar is az a gyógyszerész, ahonnan elindult, hogy festőművész legyen, és Bene Géza is hasonló álmokat szövögetett. A vasutasoknak és családtagjaiknak járó szabadjegy révén beutazta fél Európát, járta a neves múzeumokat és képtárakat, megismerte a friss művészeti irányzatokat. 1920-ban Budapestre utazott, ahol beiratkozott a Képzőművészeti Főiskolára. Vaszary János osztályába került, rajztanára pedig Olgyai Viktor volt. Figurális kompozícióit a negyvenes évek elejére felváltották konstruktív tájkompozíciói, sokat járta a természetet, motívumokat kutatva. A szentendrei stíluskörnek nevezett konstruktív irányzat egyik kimagasló mestere. Tiszta színekkel építkezett, a színfoltok elkülönültek egymástól, képei tömörek voltak.

Művészetét a természet, az erdők, mezők szeretete inspirálta. Benénél gyakori a különböző technikák keverése egy képen belül, gyakran alkalmazta például azt a módszert, hogy a kontúrokat és az árnyékok magját tussal rajzolta meg, a felületeket pedig akvarellal alakította ki. 1945 után alkotóereje teljes kibontakozását élte. Bene nem volt ugyan absztrakt művész, de tájait erősen elvonatkoztatva ábrázolta, az évtized végén megjelenő erőteljes kontúrok alkalmazása még ki is hangsúlyozta ezt a törekvését. A magyar művészet ismerői úgy tartják nyilván Bene Gézát, mint a XX. sz.-i magyar képzőművészet kiemelkedő, konstruktív és monumentális felfogása mellett lírai, szinte zenei harmóniakat teremtő művészegyénisége volt. Életének utolsó gyűjteményes tárlatára a Múcsarnokban volt. A nagy sikerű kiállítás vendégkönyvébe Kodály Zoltán ezt írta: „*Ez nemcsak festészet, hanem tiszta zene is.*”

ROMÁN György

festő, író

(Budapest, 1903. január 13.–Budapest, 1981. szeptember 1.)

1921-1928: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mestere: Réti István. Kisgyermek korában, agyhártyagyulladás következtében elveszítette hallását. Siketnéma lesz, de anyja hallatlan türelemmel és szeretettel újra megtanítja beszélni. és beszédhibás lett. Az agyhártyagyulladás lába mozgatóidegeit is megtámadja, mindkét lábára megbénul. Nem fogadja el ezt az állapotot, hosszas és fájdalmas gyakorlással visszatér lábába az élet, hibátlanul és egyre gyorsabban tud újra járni. A vézna gyerek állandó testgyakorlatokkal, tornával szívóssá, erőssé edzi magát. Tizenhárom éves korában megszereti az olvasást, és olvasmányain keresztül ismeri a külső világot, és annak objektív és tragikus történéseit. Keresztapja, Móricz Zsigmond. Erős fiatalember lesz belőle, aki kitanulja az

ökölvívást is, és élete során több ízben is ebből tartja el magát. Kitanulja egy Bezerédi utcai kisüzemben a csokoládédrazsé-gyártás technológiáját. Ezzel egy időben ökölvívó edzőnek képezi ki magát. 1933-ban a család Shanghaiba megy. 1933. áprilisában, megérkezésük után megindítják a csokoládédrazsé gyártását, de a párás meleg nyárban a massa megromlik, a készáru megpenészedik, vállalkozásuk tönkremegy. Az év augusztusában apja hazaindul, mert gyenge tüdeje nem bírja a nehéz trópusi klímát. Ezután újra ökölvívással foglalkozik, megszereti a várost, a mulatókat, ahol táncosnókkal ismerkedik, skicceket készít. Ősszel, Tokióba utazik, mert egy boksz-iskolába kap ajánlólevelet.

1934 tavaszán értesítik, hogy Shanghaiban a nagy élelmiszergyártó cég szerződött drázségyártásra, de vállalkozása ismét kudarcba fullad. Decemberre nincs más választása, vagy hazatér pénz nélkül, vagy visszamegy Tokióba. Úgy dönt, Tokióba utazik, újra tréningezni kezd, de mérkőzésre már nem kerül sor, mert az 1936. február 26-ai fasiszta puccs miatt betiltanak minden sportmérkőzést és mulatságot. Áprilisban visszatér Shanghaiba, itt festésből próbál megélni, sikertelenül, ezért nyomorog. 1936 végén hazaindul.

1937 tavaszán ér haza, apja kereskedőből ügynökké degradálódott, anyját súlyos betegen találja. 1938. február 1-jén hosszú betegség után meghal imádott édesanyja.

1940. február 26-án a második zsidótörvény hatálya alá esik, korlátozó igazolást kap, és munkaszolgálatra alkalmasnak minősítik. 1944. novemberben kézhez kapja a munkaszolgálatos behívót, Pásztóra menekül, bujkál.

1945 januárjában a harcok befejezésében reménykedve, lesoványodva visszatér Budapestre. Február 5-én egy „svédházban” meghal apja, Román Vilmos. Tetemét kétemeletnyi holttest közül keresi ki, majd egy szőnyegbe csavarva, ideiglenesen a Vígszínház mögötti üres telken temeti el.

1945 tavaszán összegyűjti különböző ismerőseinél elrejtet képeit, könyveit, kéziratait, és visszaköltözik a Falk Miksa utcai lakásba. Újra írni és festeni kezd. 1951 – Kiadják első regényét, az Ázsiai kikötőt, amit a hivatalos kritika „kalandorregénynek” minősít. Elmegy a kedve a munkától, évekig nem ír, és ecsetet sem vesz a kezébe. Házassága tönkremegy, albérletbe költözik. 1957 – Visszaköltözik családjához a közös lakásba, de külön él.

1962 – Elválik feleségétől. Egyesült Államokban élő húga parányi lakást vásárol számára az V. kerületi Széchenyi utcában. Ide költözik lányával, s haláláig itt él.

1963-tól a lánya által neki ajándékozott akvarell-készlettel, majd később a barátjától, Kende Mártától kapott olajpasztell-készlettel alkotja szigligeti tájképeit, csendéleteit. Ebben az évben jelenik meg A magányból címmel önéletrajzi regénye, mely festészetének és írói alkotómunkájának kitűnő elemzése.

1966 – Technikát vált, az ecset nyelével, később spachtlival hordja fel a farostlemezre vastagon a festéket.

1979 – A magányból címmel Kende Márta rendezésében dokumentumfilmet készít róla a Magyar Televízió. 1981. szeptember 1-jén, agyvérzésben hal meg Budapesten.

Fantáziában igen gazdag, öntörvényű művész volt, festészete művészeti irányzatokhoz vagy stílushoz nehezen köthető, gyermekkori emlékekből, álomvilágból vett mesebeli és szurreális tematikákhoz vonzódott. Képeit vaskos, plasztikus naiv, expresszív festői megfogalmazás jellemzi.

MONOSTORI-MOLLER Pál

festő

(Szolnok, 1894. február 8.–Budapest, 1978. január 22.)

Mestere: Fényes Adolf. 1919-1925: Magyar Képzőművészeti Főiskola; az Alkotás Művészház művészeti igazgatója, a Rippl- Rónai Társaság igazgatója, az Építők Műszaki Klub tagja. A két világháború közti időszakban összefogott tájképeket és figuratív kompozíciókat festett. A háború után Kállai Ernő bioromantika-elméletének megfelelően organikus, absztrakt képeket készített. Később, a 60-as években a geometrikus absztrakció felé fordult érdeklődése.

ORSZÁG Lili

festő

(Ungvár [Užhorod, CSZ], 1926. augusztus 8.–Budapest, 1978. október 1.)

1945-1950: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mesterei: Szőnyi István, Berény Róbert és Szentiványi Lajos voltak. 1950-1954 között, majd 1960-tól haláláig az Állami Bábszínház tervezője volt, számos báb- és díszlettervet készített.

Korai munkái főként Szőnyi hatását tükröző akvarellek voltak. 1952–1957 között Giorgio de Chirico és René Magritte hatását tükröző szürrealista képeket festett. E művek előtanulmányául számos papírkollázst készített. E módszer teljes festészeti oeuvre-jét végigkísérte.

Érdeklődése a látványfestészettel szemben a metafizikus ihletésű szürrealizmus felé fordult. Visszatérő motívumai az ősi, történelmi múlt, a letűnt kultúrák tárgyi-szellemi maradványai, töredékei, az enyészetté vált, fényes múltat idéző romvárosok, és a bezártságot, a magányt, a félelmet idéző falak.

VESZELSZKY Béla

festő

(Budapest, 1905. július 24.–Budapest, 1977. január 12.)

1924-1929: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mestere: Glatz Oszkár. Főiskolai stúdióit követő első alkotóperiódusából (1930-1942 körül) mindössze három festmény maradt fenn. E munkák - és a kortársi visszaemlékezések - azonban valószínűsítik a festő jellegzetes ponttechnikájának alkalmazását. A Schmitt Jenő Henrik, ill. tanítványa, Kepes Ferenc-féle filozófia, a gnózis ún. "általános dimenzióviszony"-elmélete és annak a tértudatra és a valóság felépítésének "pontoszerű" elemeire vonatkozó tanításai hatására alakította ki festői módszerét, melynek így nincs köze sem a nonfiguratív törekvésekhez, sem a pointillista Seurat divizionizmusához. Az életmű szempontjából kulcskérdés annak megértése, hogy ~ nem volt nonfiguratív művész; még akkor is természet után festett, mikor a vásznon a motívumok csaknem teljesen feloldódtak a pontstruktúrában, és ezért tematikai azonosíthatóságuk meglehetősen nehéz.

MOLNÁR Sándor

festő, szobrász

(Sajólad, 1936. január 19.–)

1950-1954: Képző és Iparművészeti Gimnázium, tanára: Ridovics László. 1955-1961: Magyar Képzőművészeti Főiskola, tanárai: Kmetty János, Bencze László, Fónyi Géza és Pór Bertalan. 1958-ban lakásán kialakította az ún. » Zuglói Kört. A csoport tagjaival - köztük Bak Imre, Nádler István, Deim Pál – modern művészetről elméleti és festői

tanulmányokat folytattak. Önképző módszerrel egymás munkáit elemezték. 1966-ban kidolgozta a festő-jóga elméletét. 1990-től a Magyar Képzőművészeti Egyetem egyetemi tanára. Az 50-es évek végén Molnár Sándor önfejlesztő programot dolgozott ki: 1. Festői gyakorlat által megérteni a korszerű művészeti törekvéseket. 2. Kortárs egyetemes festőművészet nagy alkotóinak írásait megszerezni és lefordítani. 3. Megismerkedni az idősebb generáció avantgárd alkotóival, Gyarmathy Tihamérral, Lossonczy Tamással, Martyn Ferencsel, Veszelszky Bélával. 1955-ben tanulmányozta a buddhizmust és a jogát – 1956-tól festi absztrakt képeit. A francia lírai absztrakció formaképzési rendszeréből indult ki, a természeti motívum képi transzformációja során átalakul, s az egyes alakzatok egymással kapcsolatba kerülnek, átformálják egymást. Magát a folyamatot ~ áthatásnak nevezi. A módszer a *Zuglói Kör* alkotói technikájává vált. Azt vizsgálta, hogyan képesek a gomolygó, lebegő formákban színfolyamok a téri mélység érzetét kelteni. Kidolgozta a festőjógát, a négy ősi elem és az alkímiai műveletek metaforikus alkalmazásával.

HORTOBÁGYI Endre

festő

(Budapest, 1941. szeptember 14.–Budapest, 1998. április 28.)

Autodidakta. Az 50-es évek vége felé megalakult » Zuglói Körben kezdte művészi szereplését. Hortobágyi Endre a franciás absztrakcióból konstruktív elemek fölhasználásával, majd a konstrukciónak a kép vezérlő rendjévé tételével jutott el egy sajátosan egyéni, kemény szerkezetű lírai absztrakcióhoz. Festészetében a kontrasztos színek éppoly fontos szerepet kapnak, mint a lendületes formák. A 90-es években a kontrasztosság gyengül, a szerkezetesség erősödik Hortobágyi Endre képeiben.

KOKAS Ignác

festő

(Vál, 1926. március 4.–Budapest, 2009. november 11.)

1952: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mesterei: Kmetty János és Bernáth Aurél. Kmettytől a geometriai formák tisztelétét, Bernáth Auréltól a szabadban festés szeretetét tanulta meg. A 60-as évek újító, avantgárd művészei közé sorolják, bár magát nem tartja avantgárdnak. Képei sajátos hangvétellű, erőteljes, expresszív alkotások. A "rongyos festők" közé tartozik, szemben a "kockafestőkkel", ami azt jelenti, hogy festői foltokból építkeznek, műveit nem konstruktivista szabályszerűség határozza meg. Munkássága a 60-as és 70-es években volt a legerőteljesebb, de egyéni, egyedi művészete ma is meghatározó. Fontos szerepet vállalt a művészeti közéletben is. Vidéken nőtt fel, magánúton végezte el a négy polgárit. Fiatalon verseket írt, érdekelte a környező világ. Eredetileg asztalosnak készült. 1952-ben festett diplomamunkája, *Az asztalos* nagy feltűnést keltett, és azonnali sikert aratott. A művet a Magyar Nemzeti Galéria vásárolta meg. Sokáig kereste a helyét, és bár a főiskola elvégzésétől kezdve sikeres volt, elismerték, díjakat és ösztöndíjakat kapott, mégis úgy érezte, nem tud kiteljesedni. Változás a 60-as évek közepén következett be, amikor elkezdte festeni ún. "zöld" képeit. Úgy érezte, megtalálta a helyét. A megformált, megfestett alak önálló életre kelése, a test-lélek-környezet harmonikus megformálása volt mindig is a vágya.

VAJDA Júlia

festő

(Trencsén, 1913. szeptember 10.–Budapest, 1982. május 1.)

1935-1939: Iparművészeti Iskola, Aba Novák Vilmos szabadiskolája Svédországi tartózkodása alatt kezdte el a növényi hajszálcsovekre, kapillárisokra emlékeztető rajzait, finoman ívelt formákat ritmizáló lírai absztrakt képeit. Jelentősek a szürrealizmust a természeti formák poézisével párosító kollázsai is. Kompozícióin az ütemes, az ismétlődésen alapuló szerkesztés és a keresetlen spontaneitás egyensúlyával kísérletezett. Az évtized vége felé "a lírai nőművész" szerepkörével radikálisan szakítva egyre jobban foglalkoztatta a tiszta színsíkok harmóniája és ritmikája, ún. piros képein, majd lépcsős, koporsós, végül körös művein a perspektíva csapdahelyzetei, a hideg-meleg színskála egymásra hatása érdekelték. Körzővel-vonalzóval szerkesztett mértani formái látszólag a kor neokonstruktív törekvéseivel mutatnak rokonságot, ám furcsa, néha szinte viszolyogtató színösszeállításai, a tisztán geometrikus közegbe helyezett fonalas képződményeivel opponálják is azok optimizmusát.

SZÁNTÓ Piroska

festő, grafikus

(Kiskunfélegyháza, 1913. december 7.–Budapest, 1998. augusztus 2.)

1931-ben felvették a Magyar Iparművészet Főiskolára, majd egy év után átiratkozott a Magyar Képzőművészeti Főiskolára, Szőnyi István osztályába, ahonnan baloldali politikai tevékenysége miatt kizárták. Ezt követően Rázsó Klára magániskolájában Vaszary János tanfolyamát látogatta. Első férje Seiden Gusztáv fotóművész, második férje Vas István költő volt. Korai tájbrázolásait, figurális kompozícióit, rajzait későbbi munkásságában is fel-feltűnő expresszív hangvétel jellemzi. A 40-es évek elejétől Vajda késői szürrealista műveinek hatására találta meg képi gondolkozásának egyik ciklikusan visszatérő arculatát, a szürrealisztikus, antropomorfizált növény- és állatbrázolásokat: száradó kukoricák, burjánzó káposztafejek, konok, kemény mákok, elhullott pillangók vallanak a művész érzelmeiről. A természettel kialakított bensőséges kapcsolat a stiláris változások ellenére mindvégig művészetének egyik alapvető jellemzője maradt. Bár művészi gondolkodását már korábban is jellemezte az a tendencia, hogy sorozatokban dolgoz fel egy-egy témát, a 60-as évektől kezdődően azonban mindez felerősödik, a képépítés azonossága mellé sokszor technikai eljárásokat és anyaghasználatot is társított a művész.

CZUMPF Imre

festőművész

(Budapest, 1898. augusztus 1.–Budapest, 1973. január 20.)

Fővárosi Iparrajziskola, nyergesújfalui szabadiskola, mestere: Kernstok Károly. Párizsi és olaszországi tanulmányutak után az Atelier tervezőműhely tanáraként, majd restaurátorként dolgozott. A két világháború között kissé expresszív jellegű képeket és grafikákat készített. A gyökeres fordulat az 50-es évek elején következett be pályáján. Ekkortól geometrikus, az összekulcsolódó formák játékára építő, az Abstraction-Création szellemét idéző nonfiguratív grafikákat és gouache-okat alkotott. Stílusa a 60-as években némileg oldottabbá vált, színvilága intenzívebb lett, s néhány sorozatán az informel hatása is érzékelhető. A 60-as évek hazai művészeti életébe alig kapcsolódott be, művészete csak a 90-es évektől vált ismertebbé.

BARTHA László

festő

(Kolozsvár, 1908. augusztus 5.–Kőszeg, 1998. január 5.)

1926-1933: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mestere: Benkhard Ágost. A közvetlen tájszemléletre, motívumtanulmányozásra alapozott szemléletét, művészi karakterének kialakulását Ferenczy Károly oldott festőisége befolyásolta talán a legnagyobb mértékben. Első, realista szemléletű alkotói periódusában is ott van már a tartózkodó, már-már rejtőzködő egyéniség sajátosan bensőséges, vallomásos karakterű alkotói intonációja, kialakuló egyéni lírája. A 60-as évek elejéig tartó lírai realizmusának formaképletei, megjelenítési módszerei és színhasználata hazai hagyományokra alapított, ám franciás ízléssel gazdagított. A 60-as, 70-es években - a lírai alaphangot megtartva - a műveken főszerepet kapott motívumok, motívumegyüttesek struktúrája változik: térbeli ritmusokká, ritmusképletekké, jelegyüttesekké, asszociatív színrendekké nemesülnek. Színvilága két ellentétes póluson, a fehér-világos és a szürke-fekete terepében, valamiféle tört, misztikus belső ragyogásban teljesedik ki. Tollrajz és gouache illusztrációi, illusztrációsorozatai közel 60 kötetben jelentek meg.